

להבין מה ולמה

פולין

שמעו-נא איך קרה. מתי - אינני יודע, באיזו ארץ - אין לי שמה, אבל קרה בדיוק כך כפי שאני מספר לכם. ואתם בעצמכם כבר תבינו מה ולמה. אז כך: בארץ אחת חי דוכס אציל. הדוכסות שלו הייתה לא גדולה והוא בעצמו לא היה בעל גובה רב. לעומת זאת גאווה ויהירות שלו היו מספיקים לעשרה.

הוא השתדל לרמות את כולם, לכולם אבק בעיניים הטיל. היו לו נעלים בעלות עקבים גבוהים זהובים, כדי שיראה גבוה יותר, כדי להראות מכובד יותר. הוא לא הוריד את גלימתו המפוארת. מכתר הדוכסיות נפרד רק כשהלך לישון וכיבה את הנר. ואופי היה לו איום ונורא. כל דבר הכעיס אותו. מובן שאנשי החצר השתדלו לספק את כל

הגחמות שלו, אך שום דבר לא היה לרוחו. הוא כעס מבוקר עד ערב ומערב עד בוקר. פעם השמש מחממת מדי, פעם הלילה חשוך מדי, ובזה גם החכמים הגדולים ביותר לא יכלו עזור. יום אחד הוא לבש גלימה חדשה ויצא לטייל בגן הארמון שלו. והגלימה שלו היא לא בגד פשוט. מלאה קיפולים ושוליים רחבים, נגררת על הארץ ולשבת בה אי-אפשר וגם לטייל לא פשוט. אבל כשמישהו יסתכל, מיד יידע - לא אדם פשוט לפניו, אלא הדוכס בעצמו מטייל כאן. הולך הדוכס בשביל מרופד בחול דקיק, קצה גלימת הקטיפה נגררת, אבני חן מאירות בכתר כמו אש. הדוכס מרוצה מהתלבשות החדשה ועוד יותר מרוצה מעצמו בתלבשות החדשה. בקצה הגן עמד עץ אלון זקן. גזע ענק - גם חמישה איש לא יקיפו אותו בידיים שלובות. הוא נתמך בשורשים שמנים, שנכנסים עמוק לאדמה, ונפרסים סביב הגזע לכל הכוונים.

הדוכס נעמד ליד האלון ואמר:
"הנה זה עץ! מלך בין כל העצים. דומה לי."
ואז ראה בין עלי האלון בלוטים זהובים.
"מה זה?" קרא הדוכס ופנה אל אנשי החצר
שהלכו אחריו על קצות הבחנות.
מובן שאנשי החצר ידעו מה גדל על ענפי האלון,
אך לכל מקרה קראו לגנן הזקן. אם הדוכס יחליט
לכועס, שיכעס עליו ולא עליהם.
"מה יצמח על אלון אם לא בלוטים" אמר הגנן
הזקן "בלוטים הם בלוטים, כבוד הדוכס."
"אל תלמד אותי!" כעס הדוכס "אני רואה בעצמי
שאלה בלוטים. רק תגיד למה הם קטנים כאלה?
האם זה לכבודו של עץ אלון ענקי כזה לגדל
דברים קטנטנים כאלה? לשנות! להפוך! שהפרי
יהיה בגודל של דלעת!"
"שום דבר לא נוכל לעשות, הדוכס" הניע בראשו
הגנן הזקן "לא בכוחי הדבר. ואפילו אם היינו
מצליחים לעשות זאת, תחשוב בעצמך - איך

"מי? מה? מי מעז?"

אבל זה היה רק שיח של ורדים. הגלימה של הדוכס התנופפה בזמן הריצה והשוליים שלה נתפסו בקוצים החדים של שיח ורד. הגנן הזקן ניגש בשקט לשיח ושחרר את הגלימה.

הדוכס, שאבד את עשתונותיו מרוב כעס, צעק בקולי קולות:

"לעקור! לשרש! לשרוף!"

אנשי החצר רצו מיד ועקרו את שיח הורד עם שורשיו, למרות שהיה מלא פרחי ורד צבעוניים נהדרים.

אדום מכעס חזר הדוכס לארמונו. וכשרק נכנס לאולם הודיעו לו: מהדוכסות השכנה הגיע שליח עם ברכה ידידותית ועם מתנות.

"להביאו!" ציווה הדוכס.

נכנס השליח ואתו משרת עם תיבה גדולה.

הדוכס אהב מאוד לקבל מתנות. הוא נרגע מיד וציווה לפתוח את התיבה.

דלעת גדולה תחזיק על הגבעול הקטן. דלעת, כמו חזיר, אוהבת לשכב עם צד אחד על אדמה רכה ואת הצד השני לחמם בשמש, ולכן כבודו הדוכס, אם תכעס ואם לא תכעס, הבלוטים כפי שגדלים כך גם יגדלו.

"ואני מצווה..." התחיל הדוכס להגיד.

באותו רגע מענפי האלון נשמעה קריאה של עקעק ומהענף השני קרקר עורב.

לדוכס נדמה היה שהציפורים צוחקות ממנו.

"לגרש את כולם!" צעק, ושכח על כבודה,

התעטף בגלימה שלו והתחיל לרוץ חזרה

לארמון.

ובדיוק אז קרה שמלמעלה, על חוט דקיק, ירד

עכביש ישר על הלחי של הדוכס.

"להשמיד!" קרא הדוכס "כולם! עד האחרון! בכל

הדוכסות שלי!" ורץ הלאה.

אלא שאז דבר מה תפס את הגלימה שלו. שוב

התרתח הדוכס מכעס.

ומה חשבתם שהיה בתוך התיבה?
ורדים. ורדים בעלי יופי כזה שכל האנשים סביב
נדהמו. כנראה הגנן של הדוכס השכן השקיע
עבודה רבה כדי להגיע לפרחים כל כך נהדרים.
רק שהמתנה לא הגיעה בזמן המתאים. ועוד,
כאילו להכעיס, ממרכז זר הפרחים עלה על עלה
עכביש בעל רגליים ארוכות.
הדוכס ראה את הוורדים ואת העכביש נרעד
כולו.

"לאף אחד לא ארשה לצחוק ממני!"
"אבל כבודו" לחש השליח הנבהל "אלה ורדים!
הדוכס האציל שלי שולח לך אותם עם ברכה
ידידותית.."

"איזה ידידות!? מלחמה! אני קורא למלחמה את
הדוכס שלך! וזה מיד! מהיום! מהדקה הזו!"
הדוכס אסף חיילים, כאלה שהצליח למצוא באותו
הרגע, עלה על סוסו ויצא למלחמה בדוכס השכן.

אך לא האיר לו פנים מזל רב במסע הזה. כבר
בקרב הראשון החיל שלו הוכרע, החיילים
התפזרו והוא בעצמו נאלץ לברוח כדי להינצל.
עלוב ובודד, בלי מלווים, בלי אנשי הבטחה, הוא
דהר בשדה על סוסו ואחריו, עם חרבות שלופות
רדפו האויבים. לא היה לו איפה להסתתר, לא
היה לאן לפנות. עוד מעט והוא ייפול לשבי!
והנה לפניו יער. הדוכס רכב אליו, ירד מהסוס
והתחיל לרוץ בין עצים ושיחים, כמו ארנבת
שאחריה רודפים כלבים. אך לארנבת רגליים
רגילות לריצה והדוכס עוד מילדותו לא רגיל היה
לרוץ. הוא התעייף, קשה היה לו לנשום.
ראה פלג מים העובר סמוך לעץ אלון גדול, שתה
מים קרים והסתכל סביב. כנראה חדלו לרדוף
אחריו. שקט סביב. הוא נשכב כדי לנוח קצת.
מתברר שנעים לשכב כך על האזוב. רך, השמש
עוברת בין הענפים ומחממת קצת. הדוכס לא
הרגיש בכלל כשנרדם.

פצע את ידיו, כל הפנים בשריטות, ובכל זאת הגיע לבור. בור טוב, עמוק. קצת צפוף כאן, נכון, אבל זו רק לטובה. שוכב שם, לא מעז לנוע. פתאום ממקום כלשהו הופיע עכביש כרסתני. הדוכס נרעד. והעכביש התחיל בעבודה, פורש את הקורים שלו. מכסה את כל פתח המאורה. רק גמר העכביש את עבודתו, בדק אותה היטב והתיישב במרכז לחכות לטרף, כשנשמעו שוב קולות של הרודפים.

לא ישן הרבה זמן. עקעק העירה אותו. התיישבה על ענף וצעקה בקולי קולות. הדוכס קפץ על רגליו. ובזמן! כי נשמעו קולות של חיילים שחיפשו אותו.

צריך שוב לרוץ, שוב לחפש מסתור. "תודה לך, עקעק, שהזהרת אותי!" ופתאום מהאלון נופל בלוט ישר על האף שלו. הדוכס הניד בראשו והדבר נראה לו מגוחך. "יפה הייתי נראה אילו הבלוט הזה היה גדול כמו דלעת!"

אבל קולות החיילים מתקרבים. הדוכס רץ שוב. הגיע לשיחי ברקן. ענפים קוצניים מתחברים אלה לאלה וביניהם משהו שחור. הדוכס הביט - בור. כאילו מאורה עזובה של חיה כלשהי. "כאן אפשר להסתתר!" חשב הדוכס ועל ברכיים זחל ישר דרך קוצי הברקן.

ירד לילה והוא יצא מהבור. הלך בזהירות כדי לא לפגוע בעכביש. הרי הוא זה שהציל אותו! הדוכס הולך בשקט ביער, מפחד ממלכודת. אבל לרודפים כנראה כבר נמאס לחפש אותו. היער ריק, שקט. יצא מהיער, עבר את השדה והגיעה לדוכסות שלו.

מאותו היום קשה להכיר את הדוכס. הכל טוב לו – גם השמש מחממת יפה, וגם החושך טוב. הוא אפילו מונע מהמשרתים להוריד את קורי העכביש שבפינות האולמות. וגם הגן הזקן מרוצה. מילא את הגן בשיחי ורדים כי אהב אותם מאוד. עכשיו הדוכס נאלץ להשאיר את הגלימה בבית כשיצא לטייל בגן. נו ומה עם המלחמה? עם הדוכס השכן? התפייסו. דוכסים, דבר ידוע, פעם יריבו, פעם יתפייסו. חיים בשכנת טובה. שולחים זה לזה זרי ורדים במתנה.

"הרי לא הסתתר תחת האדמה!" אומר חייל אחד. "בוודאי לא תחת האדמה" עונה חייל שני "אבל שם, בין שיחי הברקן נראה איזה שהו בור. אולי הוא שם?" "אז לך ותסתכל שם אם אינך מפחד מקוצים" צחק הראשון. הדוכס נבהל "אבדתי כבר!" חשב. "ולכם כפתורים במקום עיניים" נשמע קול שלישי "ינשופים עיוורים. אינכם רואים שכל הפתח מכוסה בקורי עכביש. אפילו זבוב לא יעבור שם ובוודאי לא אדם. נלך הלאה!" החיילים צחקו והלכו משם. והדוכס שוכב בבור, מפחד לצאת, אולי עוד יתחרטו ויחזרו. השמש כבר שקעה, חושך סביב. "הלוואי והלילה יהיה מה שיותר חשוך" מתפלל הדוכס.